

CELLOGG JE SE V STRAHU PRED DELAVCI

Priljubljeni je o nasprotujočih silah prvotni vladi po zastopnikih. — Pariški zastopniki iz Italije in belostranski delegati so se ploskali.

Washington, D. C. — Državni sekretar Kellogg je v svojem govoru, ki ga je obdržaval pred Medparlamentarne unijske konferenčne delavce, ki so se boji vedno bolj moči delavskega gibanja pri odločanju usode naroda.

Parlamentarna vlada, ki v širši pomenu besede vključuje vse forme zastopniških demonstracij, je danes pred tako težkimi problemi, pred kakršnimi jih ni bilo, kolikor daleč sega splošni nazaj," je rekel Kellogg.

"Na delu so sile za razdiranje obstoječe zastopniške in za postavitev razredne vlade, vse pa nam daje misliti. Jaz nisem optimist. ... toda slep ne morem biti napram silam, ki delajo mnogih deželah, ki se same pripravljajo za uničenje zastopniške vlade in vzpostavitev razredne vlade."

Nato je govoril, da mora biti vlada stalna in trdna in da je v zgodovini zapisanih nekaj najbolj črnih listov pod pretvezo svobode.

Fašistovski senatorji in poslanci iz Italije in belostranski delegati iz Bolgarije, Rumunije in Jugoslavije so ploskali na ironičnim stavkom.

Kellogg je nato nadaljeval, da ameriška ustava štiti manjšine pomočjo zveznega najvišjega sodišča.

Prerji je dejstvo, da so ustavnostni vedno trdili, da ustava daje te moči najvišjemu sodišču, kakor je rekel, da mu je znano, da jih je precej v deželah, ki so sili te vrste ustavne zaščite in hočejo, da ima kongres oblast. Zatem je pa pripomnil, da verjame, da ljudstvo ne bo nikdar privolilo, da se odpravi te garancije za svobodo.

Ko je tako delavski zahtevi priložil prizadajal pljusko, po kateri ima kongres pravico nadvladati najvišje sodišče, kakor gre za zaščito otrok, je govoril, da se bo za razvoj človeštva do najvišje stopnje potrebne stalna vlada, osebna varnost, pravica dela in uživanje sadov industrije, zaščita lastnine in enaka pravica.

Podjetniki, ki propagirajo odpravo delavnice in se trudijo za znatno ceno razbiti delavske organizacije, ravnotako govore.

TIHOTAPCEV ARETIRANIH.

Arrestirane opojne pijače vredne \$500,000.

Burlington, N. J. — Prohibicijski agenti so s pomočjo državnih policije prijeli 56 tihotapcev z opojnimi pijačami in zajeli 50 opojnih pijač za pol milijona dolarjev. Zajeli so barko, ki je bila naložena z importiranimi vini, likerji in raznim žganjem.

Pri barki je bilo šest tovornih vozov, na katere so nakladali opojne pijače.

ORGANIZIRANJE SELIVNIH DELAVCEV.

Chicago, Ill. — Organizacija I. W. W. opozarja selivne delavce, ki delajo na poljih, da je priložna žetev končana, in da pride na vrsto trganje jabolčev in krompirja v Idaho. Organizacija apelira na vse aktivne delavce, da izrabijo to priliko za organiziranje selivnih delavcev.

Wenatcheeju in Yakimi bo glavni stan za organiziranje teh selivnih delavcev. Poljski delavci bodo zdaj prihajali iz raznih krajev v Oregon, Washington in Idaho.

Pregled dnevnih dogodkov AMERIKA.

Doba premoga gre h koncu, pravi angleški poslanec.

Kellogg je še v strahu pred delavci.

Protestni glas na konferenci interparlamentarcev proti izključitvi Saklatvale.

Indijanci o svojih problemih. Nov prohibični škandal, topot v New Yorku.

Kako je magnat Druggan po toval v novo ječo.

Avti ubili devet in ranili osem v enem dnevu v Chicagu.

PO SVETU. Kongres delavske stranke v Angliji zaključen.

Konec prohibicije v Rusiji. Spanci okupirali Ajdir v Maroku.

Zborovalci v Washingtonu protestirajo

Angleški delavski delegat je kritiziral ameriško vlado, ker je izključila komunistične konference.

Washington, D. C. — Zadnji petek je delegacija 23. konferenčne Interparlamentarne unije, ki se vrši v kongresni zbornici, slišala protestni glas napram ameriški vladi, ker je zabranila angleškemu komunističnemu delegatu Saklatvali prihod na konferenco.

Ben Riley, delavski poslanec v angleškem parlamentu, je v svojem govoru kritiziral konferenco, ker se ni izrekla formalnega protesta radi izključitve Saklatvale.

"Naša želja ni," je rekel Riley, "da bi tukaj razpravljali kako je prišla izključitev Saklatvale, niti nimamo namena odrediti pravice katerikoli deželi, da sprejema postavke kakršne hoče, toda naše zadeve je, da naša organizacija na kak način doseže enake pravice za svoje člane. Ako naši delegati nimajo pravice potovanja na zborovanja v tej ali oni deželi, tedaj Interparlamentarna unija nima več zaupanja in njen veliki namen je brez pomena."

Delavski člani angleške in nemške delegacije so aplavdirali na te besede.

Indijanci rešujejo zbornični odsek

ODPRAVITI SE NE DAJO VEČ Z LEPIMI BESEDAMI.

Ampak zdaj znajo zahtevati.

Washington, D. C. — Indijanci rodu Assiniboi, ki prebivajo na rezervaciji Fort Pecka pri Wolf Pointu, Mont., so se bridko pritožili glede obnašanja in nastopa kongresnikov Cramptona iz Michigana, Leavitta iz Montane in Murphyja iz Ohija, ki so člani zborničnega odseka za indijanske zadeve in ki so v mesecu juliju obiskali rezervacijo.

Indijanci so se pripravili, da predložijo članom zborničnega odseka pritožbe proti komisarju Burku, ki je bil svojčasno tudi kongresnik iz Južne Dakote in ki je poznan kot nasprotnik načrtov za gospodarsko izboljšanje indijanskega položaja.

Iz pritožbe Indijancev se glasi, da je Burke osebno imel na skrbi obiskovalce in je preprečil, da niso advokate Indijancev predložili pritožb. Domovi Indijancev niso bili pregledani. Najbolj so pa bili Indijanci hudi, ko je Crampton priporočal Indijancem, naj zopet izvolijo Leavitta v kongres. Indijanski glasovi v Montani je okrog 7.500. Ti glasovi so večinoma v Leawittovem volilnem okraju. On prav lahko zdaj razume, da bodo Indijanci v prihodnjem letu glasovali proti njemu.

PREMOGOVO DOBO VIDI UMIRATI

Velika Britanija se bo morala poslužiti drugih sil v gospodarski tekmi. — "Stari industrijski imperij je mrtev," meni zastopnik britske neodvisne delavske stranke.

Washington, D. C. — Rennie Smith, član britskega parlamenta in zastopnik britske neodvisne delavske stranke, je govoril na shodu, ki ga je sklicala podružnica socialistične stranke, da je trgovska in industrijska podlaga britske prosperitete, ki je slonela na premogu, odšla za vedno. Ako hoče Britanija zopet procvitati, tedaj mora razviti novo gospodarsko podlago s spreminjanjem premoga v električno ali oljno silo, ki se oddaja poceni. Britska brezposelna armada je skozi zadnja štiri leta vedno naraščala, ker se je pričelo krčiti izvajanje premoga iz Britanije. Ladije danes kurijo po vsem svetu z oljem. Tuje dežele danes več ne kupujejo britskega premoga, ker kopljejo svoj premog ali pa rabijo petrolej.

"Naše upanje za bodočnost je v laboratorijih znanstvenikov, ki mogoče odkrijejo nova pota za izkoriščanje našega naravnega bogastva v novi industrijski dobi," je naglašal Smith. "Stari industrijski imperij je mrtev. Danes se nahajamo v dobi razpada, konfuzije in trpljenja, ker so bili odnešeni proč temelji naše industrijske strukture. Mi ne vemo, ako se je naš mali otokski kraj voditeljstva poslovlj za vedno od nas, ali ga še kdaj dobimo. Usoda britskega delavstva je odvisna od oživiljenja britske gospodarske moči."

Namignil je, da so to vzroki, zakaj Ramsay MacDonaldu vodstvo v britski delavski stranki nasprotuje govorici, da se naj sila izbija s silo v bodoči krizi spomladi, ko pridejo zopet na razgovor mezd rudarjev.

KRUŠNI TRUST USTANOVILJEN.

Zibelka mu je tekla v Wall Streetu.

New York, N. Y. — Zdaj je jasna reč, da je bil krušni trust ustanovljen pod imenom General Baking kompanija. William Deiningner, predsednik te družbe, je izjavil, da je William B. Ward, znan krušni tovarnar, ponudil, da kupi večino delnic po \$225 v gotovini in da je v ta namen položil dva milijona dolarjev. Deiningner je na to nadaljeval, da so on, drugi ravnatelj in večina delničarjev pri volji prodati svoje delnice Wardu po predloženih pogojih.

V krušni trust bodo spadale Ward Baking kompanija, General Baking družba, Continental Baking kompanija in Southern Baking kompanija. Poleg teh družb se pridružijo še družbe, ki mejejo žito, prodajajo mleko in producirajo sladkor.

Ward kompanija je pred kratkem znižala ceno kruha za dvajset odstotkov. To so prvi strelji, ki jih je oddala ta družba, da krušni trust izide zmagovit iz konkurenčnega boja, ki bo zopet nekaj manjših kompanij prišlo, da se umaknejo iz krušne industrije. Tako kapitalizem osredotočuje produkcijo in distribucijo v rokah male skupine kapitalistov. Karel Marks je to napovedal pred petdeset leti in kljub temu se najdejo skeptični ljudje in pravijo, da se je Karel Marks zmotil. Zdi se, da taki skeptiki spe duševno spanje in ne vidijo jasnih faktov, ali pa nalašč prihajajo s svojimi izjavami na dan, da lagije kapitalisti prikrižajo slaba svojstva kapitalizma.

MESTNI USLUŽBENCI MORAJO DELATI 8 UR DNEVNO.

Milwaukee, Wis. — Mestni svet je sprejel predlog socialističnega občinskega svetovaleca Harman Kenta, da morajo vsi mestni uslužbenci delati po osem ur dnevno. Predlog ima namen, da bodo tudi postavači delali.

Agitirajo za "Prosveto"

London, Anglija, 3. okt. — Letno zborovanje delavske stranke v Angliji je bilo večeraj zaključeno. Vse resolucije, tikajoče se političnih in ekonomskih američne stranke, katere so predložili konservativni laboriti MacDonalduve frakcije, so bile sprejete.

Boj s komunisti je trajal do zadržka. Videč, da so v obupni manjšini, so se komunisti proti koncu omejili le na kritiziranje starih voditeljev, katerim so našli vse velike in male grehe. Na zadnji seji sta se ljuto spopadla Herbert Smith, eden zmerljivih voditeljev rudarske organizacije in Gallacher, bojevit škotski komunist. Zadnji je dejal, da so rudarji prednja straža komunističnega gibanja na Angliškem. Smith je pa dejal: "Kadar se rudarji odločimo za revolucijo, bom jaz eno miljo sprejela, Gallacher in njegovi komunistični prijatelji bodo pa daleč v ozadju." Nekateri rudarski delegati se niso strinjali s Smithom, kakor je Smith odgovoril: "Kadar boste imeli večino, takrat storite z mano kar hočete; danes pa še nimate večine."

ZELEZNIŠKA SEZONA V GO-RAH KONČANA.

Zelezniško osebje se veseli počitka.

Fahyans, N. H. — Za železniške uslužbence je končana sezona na Mount Washingtonu, ki je najvišji vrh v atlantiških državah, na katerega vodi ozko in zobnotirna železnica, Zeleznicarji se veselijo, da je sezona pri kraju, kajti naporna služba jih izmuči docela. Zeleznicarji so na tej železnici, ki prevažajo turiste vsak dan v službi skozi sezono. Delavni dan ima osem ur z delom čez uro se pa raztegne na 10,12 in tudi 14 ur na dan.

Zeleznica, ki vodi na Mount Washington, je najmanjša v deželi. Mali vlak sestoji iz malega voza za potnike, majhne lokomotive in tenderja. Proga je dolga deset milj in se dviga do 6,293 čevljev višine. Tiri so ozki in zobčasti. Družba je zelo ponosna, da ni bilo nobene nezgode, v 56 letih. Da ni bilo nezgod, gre hvala železniškim uslužbencem, ki so bistroumni, urni in pogumni. Vpravi v tem letu se je zlomila os in vlak je drčal 180 čevljev nazaj, preden so prijele varnostne zavore.

Kongres delavske stranke v Angliji končan

Konflikt s komunisti je trajal do zadnje ure. Zmeril rudarski voditelj je pobijal tovariše.

Liverpool, Anglija, 3. okt. — Letno zborovanje delavske stranke v Angliji je bilo večeraj zaključeno. Vse resolucije, tikajoče se političnih in ekonomskih američne stranke, katere so predložili konservativni laboriti MacDonalduve frakcije, so bile sprejete.

Boj s komunisti je trajal do zadržka. Videč, da so v obupni manjšini, so se komunisti proti koncu omejili le na kritiziranje starih voditeljev, katerim so našli vse velike in male grehe. Na zadnji seji sta se ljuto spopadla Herbert Smith, eden zmerljivih voditeljev rudarske organizacije in Gallacher, bojevit škotski komunist. Zadnji je dejal, da so rudarji prednja straža komunističnega gibanja na Angliškem. Smith je pa dejal: "Kadar se rudarji odločimo za revolucijo, bom jaz eno miljo sprejela, Gallacher in njegovi komunistični prijatelji bodo pa daleč v ozadju." Nekateri rudarski delegati se niso strinjali s Smithom, kakor je Smith odgovoril: "Kadar boste imeli večino, takrat storite z mano kar hočete; danes pa še nimate večine."

London, 3. okt. — Angleški uradni in diplomatični krogi so iznenadeni radi neuspeha francoske dolgovne komisije v Ameriki. Čimbolj vladni uradniki premišlujejo o ameriško-francoski provizorični pogodbi, tembolj se jim svita, da se je Anglija uknila, ko je sprejela kompromis glede svojih lastnih posojil Franciji. Angleško-francoska pogodba dolga, da Francija plačuje letno 10 milijonov dolarjev prvih pet let, nakar letnine naraščajo do najvišje vsote \$62.500.000. V pogodbi je tudi klavzula, da se pogoji lahko izpremenijo, če bo Francija plačevala večje letne vsote Ameriki.

Ali bo zdaj Anglija zahtevala revizijo pogodbe? Stiri deset milijonov letno je vsekakor več kot 10 milijonov.

Rim, 3. okt. — Polom francoske dolgovne komisije v Washingtonu je občutno zadel Italijo, ki zdaj ve, da tudi ona ne more pričakovati boljših pogojev. Italijansko fašistovski časopisje zopet napada Ameriko, češ da so ameriški pogoji za fundiranje posojil moralno krivični.

New York, N. Y. — Joseph Caillaux, francoski finančni minister, je v petek zvečer s člani svoje komisije vred odpotoval s parnikom domov.

ALI PRIDE MITCHELL PRED VOJNI SOD?

Washington, D. C. — Polkovnik William Mitchell pride pred vojni sod v teku 14. dni, ako se izvedejo načrti vojnega departmanta. V pisarni vojnega podtajnika Davisa se je izvedelo, da se ima Mitchell danes predstaviti generalnemu armadnemu inspektorju. To pomeni, da mu bodo ob tej priliki izročili obtožnico proti njemu. Ta obtožnica se nanaša na nekatere besede, ki jih je izrekel v svoji izjavi v San Antoniu. Polkovnik bo dobil nekaj dni odloga, da odgovori. Na to bo odločil generalni armadni inspektor, ako pride Mitchell pred vojni sod.

V MORNARIškEM SISTEMU JE NEKAJ NAPAČNEGA.

Take izjavlja komandant Rodgers.

Washington, D. C. — "Mornariškem departmentu je neka popoinoma napačna," je izrekel komandant John Rodgers pred odsekom za letala. Rodgers je zapovedoval letalu "PN-9-1", ki je imelo smolo na poletu iz San Franciscu v Honolulu. Sko-

FRANCIJA ZA-VRŽE AMERIŠKO POGODBO

Politični voditelji v Parizu razkačeni radi Caillauxovega fiaska v Washingtonu. Anglija je v skrbeh.

Pariz, 3. okt. — Voditelji brez malega vseh političnih strank v francoskem parlamentu izjavljajo, da Francija odločno zavrne ameriško petletno pogodbo plačevanja francoskega vojnega dolga.

Uradni krogi so očitno poparjeni, ker se ni Caillauxu posrelo fundirati ameriškega vojnega posojila. Pariški listi izražajo začudenje in obenem jezo vsled fiaska v Washingtonu. Krivdo mečejo na predsednika Coolidgea, ki "noče videti velikih krtev, katere je doprinesla Francija v vojni." Drugi napadajo senatorja Boraha, "največjega sovražnika Francije," češ njegov vpliv je kriv, da je francoska komisija zaostajala posetila Ameriko. Poincarejevi reakcionarji napadajo Caillauxa, da je naselil svojim programom, dočim pristaiši vlade pravijo, da je finančni minister storil najboljšo, kar je mogel.

Čim je prišla vest o izidu pogajanj v Washingtonu, je frank padel za 10 pik na pariški borzi.

London, 3. okt. — Angleški uradni in diplomatični krogi so iznenadeni radi neuspeha francoske dolgovne komisije v Ameriki. Čimbolj vladni uradniki premišlujejo o ameriško-francoski provizorični pogodbi, tembolj se jim svita, da se je Anglija uknila, ko je sprejela kompromis glede svojih lastnih posojil Franciji. Angleško-francoska pogodba dolga, da Francija plačuje letno 10 milijonov dolarjev prvih pet let, nakar letnine naraščajo do najvišje vsote \$62.500.000. V pogodbi je tudi klavzula, da se pogoji lahko izpremenijo, če bo Francija plačevala večje letne vsote Ameriki.

Ali bo zdaj Anglija zahtevala revizijo pogodbe? Stiri deset milijonov letno je vsekakor več kot 10 milijonov.

Rim, 3. okt. — Polom francoske dolgovne komisije v Washingtonu je občutno zadel Italijo, ki zdaj ve, da tudi ona ne more pričakovati boljših pogojev. Italijansko fašistovski časopisje zopet napada Ameriko, češ da so ameriški pogoji za fundiranje posojil moralno krivični.

New York, N. Y. — Joseph Caillaux, francoski finančni minister, je v petek zvečer s člani svoje komisije vred odpotoval s parnikom domov.

Washington, D. C. — Polkovnik William Mitchell pride pred vojni sod v teku 14. dni, ako se izvedejo načrti vojnega departmanta. V pisarni vojnega podtajnika Davisa se je izvedelo, da se ima Mitchell danes predstaviti generalnemu armadnemu inspektorju. To pomeni, da mu bodo ob tej priliki izročili obtožnico proti njemu. Ta obtožnica se nanaša na nekatere besede, ki jih je izrekel v svoji izjavi v San Antoniu. Polkovnik bo dobil nekaj dni odloga, da odgovori. Na to bo odločil generalni armadni inspektor, ako pride Mitchell pred vojni sod.

V MORNARIškEM SISTEMU JE NEKAJ NAPAČNEGA.

Take izjavlja komandant Rodgers.

Washington, D. C. — "Mornariškem departmentu je neka popoinoma napačna," je izrekel komandant John Rodgers pred odsekom za letala. Rodgers je zapovedoval letalu "PN-9-1", ki je imelo smolo na poletu iz San Franciscu v Honolulu. Sko-

Novo eskapade tihotapskega barona

Druggan je upijanil dva zvezna policaja, ki sta ga peljala v novo ječo. Oba sta izgubila službo. Sodnik Wilkerson razglasil obsodbo 14. oktobra.

Chicago, Ill. — Terry Druggan, butlegarski milijonar, ki je plačal \$30,000 za izlete iz čikaške okrajne ječe, je imel zadnji petek dve novi žrtvi. S tem je številno žrtvov—števeto uradnikov okrajne ječe tiči v kaši korupcije—naraščalo na enajst.

Zvezni sodnik Wilkerson je odredil, da se Druggan premešči v drugo ječo, katere še ni okužil njegov denar. Ista usoda je zadela njegovega tovariša Fr. Lakeja. Druggan je bil poslan v ječo okraja De Kalb v Sycamoru, ki se nahaja okrog 54 milj od Chicaga; Lake je pa moral iti v okrajno ječo v Wheatonu. Tam ostaneta do 14. oktobra, ko sodnik razglasi svojo obsodbo v aferi korupcije v čikaški okrajni ječi.

Zvezni policisti so takoj naložili Druggana in Lakeja, vsakega v posebni avtomobil in ju odpeljali iz Chicaga. Lake je bil transportiran v nov "hotel" brez nezgode. Drugače je pa bilo z Drugganom. Okrajni šerif v Sycamoru je bil pravočasno obveščen kdaj pride "slavni gost." Šerif je šel v zaporne prostore, da osebno sprejme čikaškega tihotapskega kralja. Čakal je in čakal. Ura je prišla, toda Druggana ni bilo. Pretekla je druga ura, tretja—nič. Kaj se je zgodilo?

Šerif je telefoniral v Chicagu. V zveznem detektivskem biroju je zayladala konsternacija. Kje je ostal avto z Drugganom in dvema deputijama, ki sta ga spremljela? Pa ne da Drugganovi ljudje napadli avto in oprostili magnata? Morda je bila nesreča? Telefonske depeše so švigale med Chicagom in De Kalbom ter Auroro. Končno je šerif v Aurori dobil nalogo, da pošlje policaje, ki naj eksporirajo vse ceste v dotični smeri. Avtomobili so drveli, zavijali semintja, toda nič. Druggan je izginil, kakor da se je v zemljo udrl.

Šele ob desetih zvečer—natančno sedem ur po odhodu avtomobila iz Chicaga—je detektivski načelnik Anderson dobil telefonsko poročilo iz Sycamora: "Druggan je prišel, toda v drugem avtu, v veliki črni limozini. Deputija, ki sta ga peljala—plašta se Walter Zipman in Anton Polak—sta tudi z njim. Poleg teh je v avtu tudi neki drugi možki in neka ženska. Vsa družba je zelo židane volje. Policista sta pijana kot kladi. Vsi diše po vinu. Ali naj zapremo vso partijo ali kako?"

Anderson je zaklel, da je bilo grdo. Slutil je nekaj takega. In kako je bil zablil deputijama, da se ne smeta nikjer ustaviti, niti izpregovoriti besedice z jetnikom. Takoj je odredil, da se deputija zapreta v ječo čez noč in drugo jutro se imata vrniti kot brezposleca.

Poznejše informacije so razkrile, da se je Druggan ustavil pri nekem znanu v Aurori, ki ima obcestno gostilno. Deputija sta se drage volje pridružila in pili so in se zabavali kake štiri ure. Nato so se podali na "joyride" proti ječi. Znanec je dal svoj avto, ki je bil večji in še sam s svojo ženo vred je spremlil vselega gosta. Vozili so počasi—osem milj na uro—saj se ni nikamor mudilo!

Zvezni distriktni pravdnik Olson je v petek popoldne pozval državnega pravdnika Crowa in druge državne sodnijske oblasti v Chicagu, naj začno s postopanjem proti šerifu Hoffmannu, ječarju Westbrooku in drugim uradnikom zaporov, katerim je krivda korupcije dovolj jasno dokazana.

Zi eno uro jeta mornariški častnik naštevati stvari, ki so po njegovem mnenju napačne.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cena glasila po dogovoru. Kolopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjene države (taven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago in Cleveo \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri meseca, in za inštitucije \$2.00.
 Navedi na vsaki list imena s kolopisi
"PROSVETA"
 1037-57 So. Laramie Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovians National Benefit Society.
 Owned by the Slovians National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$2.00 per year.
"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oblepanju n. št. (Sept. 28-29) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite se pravočasno, da se vam ne ustavi list.

POT DO BOGASTVA.

Sodnik Gary, načelnik jeklarskega trusta, je govoril oni dan na newyorški šoli za trgovino, ko so dijakom izročili zrelostna izpričevala. Govoril je o poti, ki vodi do bogastva in priporočil je kvalifikacije, ki so potrebne, da človek postane milijonar. Te kvalifikacije so: 1 Osebočnost. 2 Zdravje. 3 Pridnost. 4 Prijaznost. 5 Ljubeznost do bližnjega. 6 Patrijotizem. 7 Molččnost. 8 Poštenost.

Kako si sodnik Gary razlaga te besede, je seveda njegova stvar. Ampak prav zanesljivo bi marsikateri milijonar ostal siromak, ako bi se ravnal tako po njih, kot jih razlaga ljudstvo.

Veliko ljudi je dandanes podedovalo milijone po svojih starijih ali drugih sorodnikih, in prezirali so lahko vsa priporočila, ki jih Gary našteva za potrebna, da človek pride do bogastva.

Časniki so poročali o sinu milijonarja, ki ni drugega delal, kot postopal, razsipal denar in popival. Njegov oče je bil tovarnar in izdeloval je avte. Njegov sin je samo nosil ime svojega očeta. To je bila vsa njegova zasluga. O takem bogatinu se vendar ne more reči, da je pridobil premoženje s kvalifikacijami, kot jih našteva sodnik Gary.

Časniki so poročali tudi o družini tam v New Yorku, kateri je oče zapustil po svoji smrti več ko osemdeset milijonov. O tem očetu so časniki povedali marsikaj, kar prihaja z absolutno poštenostjo v navzkrižje. Potomci tega milijonarja niso osebno vodili industrijskih, trgovskih ali poljedelskih podjetij. Za vodstvo so imeli druge ljudi. Oni so le želi, kar so zanje pridobili voditelji in delavci v njih podjetjih. Sami so le uživali. Kupovali so dragocene obleke. Hodili na izlete v Evropo, kupovali so jahte, letovišča in razsipali denar še na druge načine. Premoženje se je nekam še držalo skupaj, dokler se niso pričeli prepirati med sabo zaradi deležev in očitati, da eden prejme večji delež kot drugi. Ti potomci so ostali še milijonarji, akoravno se je kupček že precej znižal, toda nihče ne more trditi, da so imeli take kvalifikacije, kot jih našteva Gary, da so prišli do premoženja.

Zgodovina ameriških železnic pripoveduje, kako so nekateri železniški magnatje in finančniki v preteklosti prišli do ogromnih bogastev. Pridnost, poštenost in ljubeznost do bližnjega niso imele prav nič opraviti pri zbiranju premoženja teh bogatinov. Bili so navihani, lokavi in brezobzirni. Povzročali so bankrote železnic, manipulirali so z vrednostnimi papirji železnic, da so sami bogateli.

Ako delavci zahtevajo povišanje mezde, ker ne morejo izhajati ob času druginje z nizkimi mezdami, ali če delavci tirjajo človeške delavne razmere v delavnici, ker so uvedene razmere postale neprenesljive, tedaj prav zanesljivo bogati podjetniki in bankirji ne priznajo kar meninice tebinic teh zahtev, ampak jih odklonijo. To potrdijo številne stavke. Tako ravnanje z delavci od strani bogatinov prav zanesljivo ne izvira iz ljubeznosti do bližnjega.

Najmanjše pobožnikov ob času delavskih stavk, da ti pobožniki napadajo in izživajo mirne stavkarje, se tudi ne more razlagati kot dejanje, ki ma svoj izvor v ljubeznosti do bližnjega. In veliko, prav veliko bogatih podjetnikov to kaj rado stori. V rudarski stavki v državi Colorado so zapalili ženam in otrokom stavkarjev šotore nad glavami, nakar se je nanje vsula toča krogel in strojnic. Ob času stavke jeklarskih delavcev so v Pennsilvaniji najeti pobožniki in policija napadali stavkajoče delavce s količki. Brutalno ravnanje s stavkajočimi rudarji v Zapadni Virginiji je večini naših čitateljev znano. Vsa ta nasilja govore, da tisti bogati podjetniki, ki so moralno odgovorni zanja, ne goje ljubezni do svojega bližnjega, t. j. do stavkajočih rudarjev in delavcev, ki so njih bližnji. O teh bogatih podjetnikih se ne more niti reči, da so prijazni napram svojim delavcem.

Kdor hoče postati bogat v sedanji kapitalistični človeški družbi, mora pač imeti druge kvalifikacije, kot jih našteva Gary. Časnikaraka poročila in vesti v dnevnih pripovedujejo vsak dan, kako ljudje prihajajo do premoženja. To pripovedovanje se pa precej loči od Garyjevega.

Bernard Shaw in njegova "netoleranca"

Bernard Shaw je že opatovano izjavil, da ne mara predavati v Zdravljenih državah. Za vzrok je navedel ameriško netoleranco, zdaj pa je sam dobil pečat netolerantne. Ali obdolžitev menda ne pade posebno resno, ker v Ameriki je že taka navada, da so besede čestokrat rabljene jako nebrzdano in čestokrat se same izbežne strasti. Tako na primer neki George Payne piše o nekem katoliškem duhovnu Gillisu o njegovi pridigarški kritiki:

"Pridigar je na primer: Človeštvo je vedno smatralo vero za blagoslov — Shaw pravi, da je kletev. Uboštvo je splošno smatrano kot nareča, ne greh — Shaw trdi, da je uboštvo zločin. Največ ljudi misli, da ljubeznost otroka do matere je nekaj krasnega — Shaw jo smatra za strahno. Mi imamo zakon za zakrament in varuh morale — Shaw pa protestira da je zakon najbolj razuzdana uredba v človeški družbi. Kadar je patrijotizem iskren, ga imamo za plemenitega — Shaw ga proglašja za nečastnega. Kristjani čestimo verake mučenike za največje junake človeškega plemena. Še nekristjani, ki mislijo, da so mučeniki umrli zastonj, jih občudujejo, ker ti so umrli za principe. Mučenilstvo je v vsakem oziru vez moralnega in fizičnega junasta. Shaw pa misli o mučenilstvu, da je najboljši dokaz, da so bili mučeniki oči."

Payne pristavlja na to pridigo katoliškega duhovnika, da ni nihče na svetu manj toleranten kot Bernard Shaw. Zdi se kot bi Shaw bil enostavno nasproten konvencionalnim ureditvam. Ali njegovi kritiki se motijo, ker mešajo originalnost in konvencionalnost misli za netoleranco. In z ozirom na to neumno rabo besed je bil še vaak mislec, ki je kdaj živel, netoleranten človek. Toleranten torej človek postane kakor hitro se poda mnenju večine ter pazi, da ja ne izreče ničesar, kar bi se ne ujemalo s priljubljenimi idejami, pred sodki in vražami človeškega plemena.

Zviti Shaw pa je vsekakor visoko nad pridigarjem Gillisom ali Paynom. Onadva najbrž ne razumeta Shawovega stila ali pa misli. Zato pa delata take pogreške, ko natančujeta, da Shaw trdi, da je uboštvo zločin pošameznika, ko vendar človek s trohico možgani lahko ve, da je uboštvo zločin človeške družbe. Shawovo mnenje o patrijotizmu, zakonu in mučenikih je res kot rušenje malikovalstva ampak zato ne netolerantno: takega mnenja je mnogo razumnih ljudi, kateri nimajo uradnih in idealističnih naslranj ter občevanj, ki so največje le hinavščina.

Patrijotizem, naj je že bila njegova preteklost kakoršna koli (četudi nekoč potrebno zlo) je v modernem svetu strašna in podirna sila. Največja moderna katastrofa je bila svetovna vojna, katero je omogočil patrijotizem, ki je vodil milijone v klavnico. Dobro bi bilo žrtvovati vso plemenitost patrijotizma, da bi utekli pošastni tragediji vojne.

Kako je Shawovo naziranje glede otroškega čustvovanja do staršev, ni dobro znano, vsekakor pa se čestokrat lahko reče, da je otroško čustvovanje do staršev "strašno". Čisto gotovo otroška ljubeznost do staršev ni povsod "neka krasnega". Kot so mnogi starši vsled nevednosti ali pa vsled pritiska v današnji družbi primorani postopati z njih otroci, da morajo zanje garati kot sužnji, je res strašno.

Mučeniki — posebno pa mučeniki cerkve — niso samo zastonj umrli, temveč so tudi umrli za neumnih svoje nazore, malenkosti svojih doktrin, ki so bile pogosto otročja. Junastvo mučenika ni nič bolj znamenito kot junastvo norca ali junastvo galantnega sleparja, ki je neutrudno in hladnokrvno umri za svoje grehe.

Pridigar, ki vpije nad Shawovimi nazori glede zakona, je kakor bi spušal mačka iz vreče. Če bi radi pomagali zakonov postali ljudje razumani, je znanost, da sedaj skrivajo svojo razumnanost pod zakonom: kajti razumnanost je po takim tolmachenju bolj predmet čustvovanja

akor strije. Povzročanje zakona je morda poskus človeštva, katero ima nepopolnivo mnenje do ranice ter nepopolnjljivo napako, da ne more pustiti pri miru dobrega ali slabega, da bi se samo razvijalo in izpopolnjevalo.

Ciniki pravijo, da poročen moški mesto da bi povedal svojim tovarišem resnico ter svarilo, da bi se znali obvarovati usode, se takoj sam pridruži zaroti, da se oveličevci pravljica o srednem zakonu ter lepoti in se vabijo svobodni ljudje v ujetništvo. Na ta način se menda mislijo maščevati nad drugimi.

Nova nova Amundsenova ekspedicija

Is Osla poročajo, da je predaval na občnem zboru "Luftseljdsforeninga" poročnik Rueser Larsen o načrtu nove Amundsenove ekspedicije na severni tečaj. Predavati bi moral sam Amundsen, pa je neprilicakovano zbolel. Predavatelj je omenil, da je bila sklenjena te dni s Italijo pogodba o nakupu velike zračne ladje. Ta zrakoplov bo obsegal 15.500 kubičnih metrov, imel bo tri motorje po 250 HP in doseže hitrost 115 km na uro. Ekspedicije na severni tečaj se bodočeli 16 oseb. Roald Amundsen bo zopet poveljnik, njegov namestnik pa Ellsworth, ki je zbral v Ameriki polovico potrebnega kapitala in Rueser Larsen. Od udeležencev letošnje ekspedicije bo štata spremljala Amundsenova poročnika Ditrjehson in Omdal, morda pa tudi nemški mehanik Feucht. Feucht se vabilu še ni odzval, vendar pa je njegovo mesto rezervirano. Nova spremljevalca bosta poročnika Horgen, ki je vodil letos pomožno akcijo na Svalbardu, ko so Amundsenova pogrešali, in Gustav Amundsen. Poleg teh se udeleželi ekspedicije na severni tečaj norveški meteorolog, telegrafist in novinar. Zrakoplov bo vodil najbrže njegov konstruktor Nobile. Nobile se peča že 15 let z zrakoplovstvom. Za začetek sprejme Amundsen v svojo službo dva ali tri italijanske mehanike, da nauče svoje norveške naslednike, kako se upravlja zrakoplov.

Pri novi ekspediciji pride zopet do veljave solnični kompas, ki se je letos sijajno obnesel in je pri poletu v času neskončnega polarnega dneva nenadomestljiv. Ves došednji ustroj zrakoplova, zlasti razdelitev kabin, bo bo odstranjen in tako se zviša nosilnost zrakoplova za 9400 kg. Ekspedicija namerava vzeti s saboj 6100 kg bencina in olja. Teša posadke je izračunana na 1600 kg. Poleg 900 kg redne teže bo natovorjeno še 500 kg rezervnih potrebščin. Znanstveni aparati, obleka in hranila bo tehtala 1200 kg. Akcijaki radij zrakoplova znaša 6000 km, dočim je od Kingsbaya do Point Barrow na Alaski komaj 3400 km. To je namreč razdalja, ki jo bo treba preleteti. Da se polet olajša, bo zgrajeno več morskikh svetilnikov. Prvi bo v Varnaesu blizu Trondhjema, drugi blizu Kingsbaya na Svalbardu. Prvi svetilnik je poverjen inž. Alf Brynu, drugi pa poročniku Hoyerju. Oba odpotujeta z moštvo na svoja mesta še to zimo, da bi mogla pravočasno dovršiti vse priprave. Po stimi bodo preiskovali t udi zrakoplov in sicer v okolici Rima. Če bi rezultat preizkušnje ne bil zadovoljiv, bo kupas pogodba razveljavljena, ne da bi Amundsen plašal kako odškodnino. Če pa pojde vse po sreči, odpluje zrakoplov iz Rima začetkom marca. Iz Rima se napoti ekspedicija naravnost proti Pulhamu na Angleskem. Tam naloži še ostale potrebščine in odpluje v Kingsbaya. Začetkom pomladi se napoti ekspedicija iz Kingsbaya naravnost proti severnemu tečaju. Spočetka se bo držal zrakoplov precej nizko, da bi mogla ekspedicija ponovno preiskati teren, nad katerim je letela letošnja ekspedicija. Nad tečajem se dvigne višje, prouči severni tečaj po potrebi samo iz višine in odpluje na zapad nad neznano ozemlje med tečajem in severameriškim arhipelom. V teh krajih je namreč točka, ki jo označuje zemljepis kot sekundarni severni tečaj. Amundsen smatra, da tega neznanega ozemlja se pokriva morje, marveč da je tu suha zemlja. Čuj ekspedicije je pristanišče Nome na obali A-

laake. Če bi bilo neugodno vreme ali če bi se pripetila kaka nesreča, se spusti zrakoplov pred omejenim pristaniščem. Tu bi ga demontirali in prepeljali do najbližjega pristanišča. Zadržni del poti bi napravili udeleženci ekspedicije v tem slufaju peš.

Občni zbor je odobril ta načrt in dovolil Amundsenu polovico kredita za nakup zrakoplova. Zrakoplov je bil naročen zelo poceni. Veljal bo okrog 20 tisoč angleških funtov. Nazival se bo "Norge af Oslo" in izobesi norveške zastave takoj, čim zapusti Rim. Drugo polovico stroškov za novo polarno ekspedicijo prevzame neka ameriška delniška družba, ki se je ustanovila na Ellsworthovo inicijativo. Letalo M-25, na katerem je poletel Amundsen letos, bo prodano avstralskemu kapitanu Wilkinsu, ki namestava poleteti na južni tečaj ter spotoma preiskati Grahamovo in zemljo kralja Edvarda VII.

IZ PRIMOŽJA

Pašistovska občutje posl. Srebrniča. — Rim, 18. sept. Z ozirom na brezuspešno proizvedbo političnih oblasti in fašistovskih organizacij o bivanju slovenskega komunističnega poslance Srebrniča, ki je neznan kam izginil iz Gorice, in o kateroga usodi se širijo razne vesti, priložuje turinaki fašistovski "Regio" dolg članek, v katerem piše med drugim:

Poslanec v italijanskem parlamentu Srebrnič — "leader" slovenske komunistične stranke — deluje že dolgo javno in privatno proti državi ter je zakrivil zločin veleizdaje proti državi in socialnemu miru. Po naših informacijah se je posluževal Srebrnič poslanske imunitete zato, da je mogel neovirano vzbrijavati najnevarnejši boljševijski strup v duše drugorodnega prebivalstva ob skrajni državni meji.

Slovenski poslanec Srebrnič je zagrešil nastopne zločine: Pokoren navodilom kominterne v Parizu je organiziral predstraže proletarske rdeče armade iz slovenskih kmečkih mladeničev ter jih vpisal v italijansko komunistično stranko. Poslanec Srebrnič vodi sporazumom z avstrijsko in jugoslovanako komunistično stranko akcijo za odepitev slovenskega prebivalstva. V naših rokah je dokument, iz katerega je razvidno, da se vodi ta akcija za samovlado Slovencev, proti italijanskemu in srbskemu imperijalizmu, v svrhu ločitve Slovenije od Italije in Srbije in za ustanovitev neodvisne slovenske republike v federaciji balkanskih narodov.

Nadalje vsebuje načrt te akcije boj proti italijanskemu imperijalizmu v slovenskem in hrvatskem delu Julijske Krajine in zahteva slovenske in hrvatske šole v Julijski Krajini in Istri, slovenska sodišča, priznanje slovenskega in hrvatskega jezika v uradnih in javnih dokumentih. Nadalje širjenje komunističnih načel med ubožnimi kmeti v Sloveniji, kakor tudi svezve med slovenskimi kmeti z revolucionarnimi proletarskimi organizacijami proti italijanskemu in srbskemu imperijalizmu. Ta akcija vsebuje tudi boj proti slovenski liberalni stranki, ki je podpirala slovenski fašizem in boj proti slovenski krščanski stranki.

Poslanec Srebrnič ustanavlja agrarno revolucionarno stranko, ki naj bi bila neodvisna od italijanske komunistične stranke, toda v svezvi z jugoslovanškimi komunisti. Srebrnič je v neprestanih stikih z najbolj protitalijanskimi ekspanenti ter se shaja z voditelji balkanskega komunističnega gibanja.

List dostavlja, da je Srebrnič, ki uživa velike simpatije pri partijski Kominterni, kandidat za mesto političnega tajnika italijanske komunistične stranke in da se nahaja sedaj v Jugoslaviji.

Padanje cen. Radi izboljšanja tečaja lire na mednarodnem denarnem trgu so se cene nekoliko skrcile. To znižanje pa upoštevalo je veletrgovine, dočim je ostalo pri prodaji na drobno vse pri starem.

Prezgodnja trgatav. Radi slabega vremena poročajo s Krana, da se utegne pričeti letošnja trgatav prej kakor običajno. Če se teranu so zadnje čase močno poskočile.

ZARJOMET

Oktoberni zrak. Zda amo v sezoni konvencij in trgatav. Duhovi se nekoliko razburjajo po raznih kotih, toda nič strahu. Bog je rekel, da se bodo že izkadjili...

"Pa se je stori dan... Pa se je stori noč!" Pred kratkim je bila v Chicaku baby konvencija baby-organizacije. Malo so pomolili, malo pojokali in se poslovili.

Atlantic City. Danes se otvori letna konvencija Ameriške delavske federacije. Gompersa ne bo več tam, toda njegov sivi plašč bo še frfofal. Zaključke, ki jih naredite vam lahko že v naprej naštejemo.

Vrednost. Poročilo pravi, da je nepremično bogastvo mesta New York (stavbišča, poslopja in druge stavbe) vredno sedemnajst milijard dolarjev. Koliko so pa vredne glave in roke, ki so naredile to bogastvo?

Se en glava iz Montane. Cenjeni K. T. B! Naš mož, ki je pol komunist in pol klerikalca, je že drugič začel kuhati revolucijo v kotličku. Ko je neka skuhal, je dobil par rojakov, ki so "revolto" malo poduhali in potem so seveda sprejeli vse njegove zaključke. Ker pa je mož na eno oko slep, na drugo pa nič ne vidi, se drži stare ribniške šege: Sin Ribničar je dejal očetu Ribničanu: "Oče, ne vidim," nakar je oče odgovoril: "Pa potipilji, sinček, pa potipilji". — Reporter iz Great Fallsa, Mont.

Morda se najde prostor. Revčku, ki se je na franciskanem gnojišču podpisal "Jaka Kopriva": Odpeljite se v Kankakee in potrkajte na vrata znanega zavoda. Pojasnite, da je vaš slučaj akuten in nedvomno vam odkažejo potrebnii prostor. Druge pomoči ni. Kazimir bo že molil za vas.

Vera naših očetov. Prvi rojak: Ali verjameš, da hudič odpira zaklade na kresni večer? Drugi rojak: Moram! Moj oče je verjel.

Z nožem in kolom. Dragi Zarkomet! Slavnost razvitja zastave je dobro izpadla. Tudi na banketu je bilo živahno in veselo do polnoči. Tedaj pa je iz kleči priletel znani collinwoodski katoliški pretepač, ki je bil nedolgo tega izključen iz S. N. P. J. radi pretepa. Planil je med goste z odprtim nožem v roki. Ko ni našel povoda za rava, je letel na cesto, kjer je pograbil kol in nahrullil ljudi. Sramota za naselbino, da še trpi tega katoliškega norca v svoji sredi. Tukajšnja policija ne gleda na red, če dobi cigaro ali kaj drugega. Ali ni že čas, da naredimo red? — Eden navzočih iz Collinwooda.

Irska svoboda. Naglejte se irske svobode, bratje! Sedemsto let so se tepli za svobodo. Proč s tujim gospodarjem! Zda j imajo svobodo: svojo vero, parlament in vlado. Vse je svobodno! Vse — samo nemški, angleški, francoski, danski in belgijski kapitalisti so gospodarji irskih industrij. Se pometanje ulic so morali oddati tujcem.

Se kot deček sem čital, da je irski otok svetnikov. Tako je. Irski so producirali svetnike in "fatre" za domovino — za Ameriko pa politične kruke, bootleggerje in katoliške akofe — in zdaj, ko je domovina "svobodna", pa nimajo niti toliko sposobnih ljudi, da bi sami svoje ceste pometal!

Dobre novice iz Jugoslavije. Zastonj jih čakam!

Pertinentna vprašanja. Zakaj lahko dopolnim kolono in šele pri zadnji besedi se spomnim na g. Trunka?

Smrtina kosa. Umrla je v Trstu no dolgi in hudi bolezi in vsa Valmiki, roj. Urbančić. Pogreb pokojnica je bil v petek na tržaške pokopališče.

LAZNE VESTI

NE SO RAZMERE NA VELIKIH JEZERIN. Profit je parola. Chicago, Ill. — Vaak mornar Velikih jezerih pozna organizaciju brodolastnikov pod imenom Lake Carriers Association. Njemu je znano, da ta podzemna organizacija izvrši, kar je jeklarski trust kot svojo delovanje, kateremu pripadajo besede o mezdah, hrani in drugih razmerah na ladjah, povejo po Velikih jezerih. Njemu je znano, da so ti lastniki organizacije nekakšen B. & O. zadržali, v katerega so pritegnili, da bi kapitan predložil, da bi ladije in ljudi macke na zadnjem delu, da bi ne imeli preveč skrbi, povejo po ozkih Soofovih ladjah ali pa v pristanih. In kaj so ladijski lastniki vprašali. Ti so imeli glavno besedo, je bilo, koliko denarja bodo tistega prihranile. Od tistega so kapitan molče in ne svetlo nisesar. Karvo tisti brodolastnik je vprašal starega kapitana, kako se kaj počuti. Kapitan je v šali odgovoril 90-odstno. Še isto leto je bil kapitan, ker ne marajo kapitan, ki se počutijo samo 90-odstno. Veliki tovorni parniki, dolgi sto čevljev, imajo po dva delca po tri oddelke. In kaj kadar divja vihar stiri deset ali še več milj. Seveda parnik je zavarovani, torer tudi, mornarji pa naj zase, menijo brodolastnik po sodbi nekaterih kapitanov. Pred več leti so kapitan zadržali proti takim suženjskim meram, toda stávka ni trajala dolgo. Stavka je bila izgubljena, ker ni bilo zaveznosti in med njimi. Voditelji so bili ozmoženosti, izgubili so stave pravice, stavkockazi so pa prišli. Jeklarski trust pa običke kot ponavadi, in si zelo dobre.

DNİK ŽELI STENOGRAFE ZA VOHUNE.

New York, N. Y. — Sodnik želi, da bi stenografi ostali shode na ulicah, da poročajo o dogodkih zveznim oblastem. Sodnik je rekel Emil Garza in James Lustigu, ograkomunistoma, da bi bila zadržano deportirana, ako bi bil pripravljen stenografski zapis o tem, kar sta govorila o druznem tajniku Kelloggu, ker je bil tajnik Carol Weis King pojask sodniku, da ni kaznjivo dejanje, ako kdo govori na cestnem jeziku v tujezemskem jeziku, je sodnik poizkusil, da bi se mlada žena priznala krivim, da se umešavala v zadeve javnega uradnika. Policaj Cornelius Connell je pripovedoval, kako je gledal steklenice za mleko in reči proti njegovi glavi, je razgнал shod. Obtožba je bila vržena s sodnijskega kolegerja.

Medija sprejela trgovski pakt z Rusijo.

Berlin, 3. okt. — Rezultat Čičkovega obiska Nemčije je trgovski pogodba med Nemčijo in Rusijo. Nemška vlada je večera sklenila, da podpiše pogodbo kakor hitro je dokončala ekonomski zvezenci. Pogodba bo najpreciznejša od vseh, ki jih je katera država do danes sklenila s sovjeti. Čičerin je v Berlinu do torka, ko bo konferiral s predsednikom Hindenburgom, nato pa pojde počitniškim v bližino švicarskega jezera, odkjer bo opazoval potek mednarodne konference med Nemčijo in zaveznicami v Locarnu, Švica.

Španci okupirali Ajdir.

Melilla, Maroko, 3. okt. — Glavna španjske armade javlja, da so španjske čete vkorakale v Ajdir, glavni stan rifjanske armade. 2. oktobra zjutraj. Španjski se je umaknil iz mesta štiri dni poprej. Mesto je zadržano valed obstrajevanja. Španci so našli v Ajdiru veliko zalogo bojnega materijala.

NASTOP KAZNI ZA GITLOWA ODOLOZEN.

New York, N. Y. — Benjamin Gitlow, newyorški komunist, je zopet dosegel, da je bil nastop njegove kazni odložen. Gitlow je bil obsojen na obtožbo, da newyorški zakon proti kriminalni anarhiji. Dne 25. septembra se je sam predstavil oblastim in nastop kazni je bil odložen do dne 7. oktobra. Unija za ameriške civilne svobodščine se trudi, da doseže pomilostženja za Gitlowa. Governor Smith, na katerega se je Unija za ameriške civilne svobodščine obrnila za pomilostženje, je že pomilostlil Jim Larkina, C. E. Ruthenberga in I. E. Ferguson, ki so bili vsj obsojeni, da so kršili zakon proti kriminalni anarhiji.

Vesti iz Jugoslavije

Svojega moža zastrepila. Dne 19. sept. se je zagovarjala pred ljublj. poroto 40-letna posestnica Marija Horvat iz Cvetkovskega vrha, ki je obtožena poskušene zastrepitve svojega moža. Bila je že zadnjič pred poroto, a je bila razprava takrat preložena, da poda kemijski zavod v Ljubljani strokovno mnenje glede strupa, ki ga je Horvatova podtaknila svojemu možu. Obtoženka se je l. 1910 poročila s posestnikom Ivanom Horvatom. Prva leta zakona sta živela v miru in zadovoljstvu, dokler ni prišla vojna. Mož je odšel k vojakom, ženi pa se je dobro godilo, dobivala je podporo in se pričela udajati pijači. Mož je bil pred vojno precej skop in je zato umljivo, da je ženo med vojno večja prostost zapeljala k svobodnejšemu življenju. Po moževi vrnitvi od vojakov so postali odnošaji med obema zakoncema vedno bolj napeti. Mož jo je preprejal, žena pa je pijančevala naprej. Nobena stvar je ni spametovala. Končno je sklenila, da se izogne neljubega ji moža, ki ji je bil na potu v njenem veseljaškem življenju. Dne 24. marca je poslala po svojem 12letnem sinu možu v vinograd z arzenom zastrepiljen skuhan krompir. Sinu je prepovedala, da ne sme nikesar pokusiti od jedi, ta pa je med potjo vseeno pokusil zastrepiljen jed, nakar mu je postalo slabo in je pričel bruhati. Ker pa ni očetu nikesar povedal, je mož ves krompir pojedel. Horvatu je kmalu po jedi postalo slabo, prišli so ga krči, nakar je padel v nezavest. Ko si je nekoliko opomogel, je poklical sosedo, ki so takoj pozvali zdravnika na pomoč. Zdravnik mu je izpral želodec, preiskava kemijskega zavoda v Ljubljani pa je ugotovila, da je bila jed zastrepiljena z arzenom. Horvatova je pred sodiščem odločno tajila, da bi zastrepila možu namenjeno jed, češ, da se je mož hotel sam zastrepiti, kar pa ta odločno zanika. Porotniki so vprašanje o zastrepiljenju zanikali z 11 proti 1 glasu, zaradi česar je bila Marija Horvat oproščena.

Umor v Velikem Okiču.

Robin Mihaela Emeršič in Janeza Cafuto v Velikem Okiču sta živela dolga leta v neprestanem sovražstvu. Pravda je sledila pravdi, posledice pa so bile seveda veliki pravdni stroški. Odmev teh pravd sega tja do 19. junija. Takrat je moral Emeršič zopet plačati nekemu ptujakemu odvetniku znatne stroške za zastopstvo. Ko se je vračal domov, je zadel v bližini svoje hiše na Janeza Cafuto. Začel ga je zmerjati in ga slednjič sarkastično vprašal, koliko časa bo še polagal kamenje na cesti pri svojem posestvu. S tem je seveda hotel povedati, da ne bo več tako dolgo. Emeršič je prišel skrajno razburjen domov. Zamaj ga je skušala žena pomiriti. Mož jo je zavrnil, da tega ne prenese več in da mora pasti eden ali drugi. Nato je vzel iz omare lovske puško ter odšel z njo k hiši Janeza Cafute, ki je pravkar sedel s svojo družino pri večerji. Emeršič si je skoč okno ogledal položaj, nato pa dvignil puško in ustrelil na Cafuto iz najbližje razdalje. Pogodil je svojo žrtev naravnost v glavo in je Cafuta kmalu nato izgubil. Emeršič je prvotno orožnikom priznal, da se je hotel za vsako ceno iznebiti svojega sovražnika Janeza Cafute, pa naj se ngodi s njim, kar hoče. Pred sodiščem pa je izpremenil svoj

zagovor v toliko, da je ustrelil Cafuto iz maščevanja, ni pa imel namena ga umoriti.

Porotniki so Mihaela Emeršiča spoznali za krivega, radi česar je bil obsojen na 3 leta težke ječe.

Nezakonska mati. 31 letna Neža Bratuškova iz Paradiža je imela s čevljarjem Mihaelom Koltjem ljubavno razmerje, ki ni ostalo brez posledic. Dne 12. junija je porodila nezakonskega otroka Marijo, ki je imel pohabljeno levo roko. Ker baje oče ni hotel priznati očetovstva, je Bratuškova sklenila otroka izstradati do smrti. Sklenjeno, storjeno! Celih 14 dni je dajala otroku le enkrat do dvakrat na dan prsa, tako da je nedolžna dete popolnoma propadlo. Dne 19. julija je otrok umrl. Raztelesen trupelca je pokazalo, da je umrl otrok vsled splošne telesne oslabelosti, povzročene po nezadostni hrani. Obdolženka se je pri sodišču zagovarjala, da je izvršila svoje dejanje iz obupa, ker je bil otrok pohabljen in ker nezakonski oče ni maral za otroka, niti za mater.

Obtoženka Neža Bratušek je bila obsojena na 5 mesecev strogega zapora. 60.000 dinarjev za uboj moža. V vasi Arilije v Sandžaku so našli na Vel. šmaren najbogatejšega posestnika daleč naokrog, Milovana Milinkovića, mrtvega v postelji. Imel je prestreljen trebuh in dva strela v glavi. Dogodek je zbudil v vasi ogromno senzacijo, tembolj, ker je bil Milovan znan kot zelo dober človek, ki je živel tudi v najboljših odnosajih s svojo soprogo Vidosavo. Vidosava sama je bila istakto premožna in je prinesla možu v zakon nad 2 milijona dinarjev dote.

Kako je prišlo do umora, je izpovedal aretirani Vučko Obradović sledeče zanimivosti: "Lepega dne me povabi Milinkovića žena k sebi, mi zagotovi večno ljubezen ter položi končno na mizo 60.000 Din z besedami: "Evo ti novce, ako ubiješ mojega moža." Zgrozil sem se spočetka, a končno le pristal. Pobral sem denar in skoval potem nov načrt. Sam nisem hotel ubiti svojega dobrega svaka. Zato sem se pogodil z Nedeljkom Gavrilovićem iz Bogojevića, da ga ubije za 15.000 Din. Tako bi jaz "zaradil" pri tem 45.000 Din, ubijalec pa bi bil Gavrilović. Nedeljko je pristal na to. Na Veliki šmaren sem prišel z Gavrilovićem k Milinkoviću. Oba sva imela karabinko. Milinković je že spal v postelji. Bilo je pozno v noči. Zena je odprla. Jaz sem sicer trepetal groze, toda Gavrilović je hladnokrvno stopil v sobo, nakar sem kmalu zaslišal tri strela. Poneže sem zvedel, da je nesrečnež obležal takoj mrtev. Objubil sem Gavriloviću, da mu izplačam 15 tisoč dinarjev šele po pogrebu žrtve, toda medtem nas je že doletela usoda in smo bili vsi skupaj aretirani.

Šmarna kosa. V Ptujju je umrl dne 16. septembra v visoki starosti 82 let Miha Malinger, upokojeni železnikar in bivši pismonoša na Laškem. — V Postojni je preminula 17. sept. kot žrtev svetega materinskega poklica Malka Marušič, rojena Ambrožič, stara komaj 19 let. Zapustila je dva dni starega sinčka.

Radi komunistične propagande aretirani ljubljanski dijak Zagrebški "Večer" poroča, da je bil v preiskavi proti komunistom aretirani dijak Fran Klopčič iz Ljubljane, ki je osumljen, da je kot tajni kurir vhitopil v Split v skrivnostnem kovčku "št. 112" veliko množino komunističnih brošur in letakov. O njegovih izpovedbah varuje policija strogo tajnost. Skupno število v Splitu aretiranih komunistov znaša do sedaj 12.

Inozemski slikarji v Jugoslaviji. V Sarajevo sta prispela danski slikar g. Deela in francoski slikar g. Jour, ki bosta prepotovala Bosno in Hercegovino in napravila več lepih prirodnih posnetkov.

Požari v Vrhu. V zadnjem času se pojavljajo vedno bolj pogosto različni požari. Sumi se, da mnogi posestniki sami zažigajo svoje hiše, da na ta način pridejo do denarja potom zavarovalnice. Najbolj čudno pa je to, da zavarovalnice takoj po požaru izplačajo zavarovalnino.

Samomor zapeljane deklice. V Dobrem selu pri Mostarju se je pred kratkim obestila lepa in mlada deklica Marija Tripković.

hčerka zelo imovnih staršev. Deklica se je zaljubila v nekega mladenca, ki ji je objubil zakon, toda samo toliko časa, dokler je ni onečastil. Po sramotnem dejanju jo je zapustil in ji rekel, naj si izbere drugega. To je tako učinkovalo na mlado nesrečno deklico, da se jeobesila na vrto poleg rodne hiše. Ko je mati zagledala nesrečno hčerko, je omedlela ter so jo le z največjo težavo zopet spravili k zavesti. Proti nesramnemu ljubimcu je uvedla pofejlja preiskavo.

Umrl v Ljubljani. Antonija Stenka, posestnikova novorojenka, 4 dni. — Anton Pate, hlapec, 23 let. — Judita Goniš, rejenka, 4 mesece. in pol.

Nagle smrti je umrl v vagonu III. razreda kamniškega vlaka tik pred odhodom iz Ljubljane posestnik Janex Janežič, star 52 let, doma iz Topola pri Mengu. Pozvani zdravnik dr. Travner je ugotovil, da je moža zadela kap. Pokojni Janežič, ki je bil nad mesec dni v Leoniču, se je vračal v spremstvu svoje sestre domov, kjer ga je nepričakovano dohitela smrt.

Uboj trgovca Andreja Turka v Litiji. Pred porotnim sodiščem v Ljubljani se je obravnavala dne 18. sept. krvava tragedija, ki se je odigrala dne 16. aprila v Gradcu pri Litiji. Trgovec Stanko Lap je takrat v silni ljubosumnosti in skrajni razburjenosti s tremi strelji upihal življenja posestniku in konjaku mu prekupčevalcu Andreju Turku, rodom iz Vlišnje gore. O dogodku smo svojačasno že obširno poročali.

Stanko Lap ima v Gradcu pri Litiji špecijsko trgovino v bufetom. S svojo ženo Jakobino je živel v najlepšem razmerju. Nikdar ni bil nanjo ljubosumen. Sredi meseca aprila pa je nepričakovano zvedel stvari, ki so bile za njegovo ženo skrajno sramotilne. Izgovoril jih je trgovec Andrej Turk, veseli in zgovoren človek, ki je med drugim v neki družbi tudi pripomnil, da Lapova žena ni ravno natančna in naštel celo posameznike, s katerimi naj bi imela že intimne odnošaje. Lapova soproga je na zahtevno moža končno vložila proti Turku radi žaljivih govorice tožbo radi razžaljenja časti. Poprej prijateljsko razmerje med Lapom in Turkom se je od takrat spremenilo v skrajno sovražstvo in je postajal Lap od dne do dne bolj razburjen. Njegova nervoznost pa je priklopala do vrhunca, ko mu je žena končno izjavila, da so je Turk baje že meseca februarja v Ljubljani na nedostojen način pregrešil nad njo. Na Lapa je vplivalo to naravnost porazno. Ves uničen je butal v glavo ob posteljo in jokaje tožil, da je njegova sreča uničena: Dne 16. aprila so prišli v Lapovo zajtrkovalnico Josip Boršček, Franc Gorenje in na nesrečo tudi Andrej Turk. Pogovarjali so se o neki stvari. Nenadoma je pristopil Lap tri korake pred Turka in ga vprašal: "Turk, sedaj mi pa povej, zakaj si onečastil mojo ženo?" Turk je odločno zanikal teške očitke, nakar je Lap odgovoril: "Ona mi je sama priznala!" V silnem afektu je nato Lap potegnil iz žepa samokres ter oddal na Turka prvi strel. Nato je razburjen bežal pred hišo, a se čez nekaj trenutkov zopet vrnil in oddal na Turka še dva strela. Turk je imel še toliko moči, da je stekel čez cesto k zdravniku dr. Premrovu, ki mu je nudil prvo pomoč, nakar so ga takoj prepeljali v Leoniče v Ljubljano, kjer je naslednjega dne izgubil valed notranje izkrvavitve. — Pred smrtjo je bil še zaslišan in je odločno zanikal, da bi imel z Lapovo ženo kakšne intimne odnošaje.

Lap sam je odšel takoj po izvršitvi dejanja na orožniško postajo, kjer se je onemogel duševno in fizično popolnoma strl, onečastil. Tudi med razpravo je napravil vtis bolnega in duševno strtega človeka. Na dejanje samo se spominja le v nekaterih podrobnostih. Vse priče so ga opisale za dobrega in ljubeznivega človeka. Pripovedujejo o silnem razburjenju, v katerem je živel obdolženec usodni dan.

Sodni izvedenec psihijater dr. Serko je tekom zaslišanja izpovedal, da o trajni duševni bolezni pri obdolžencu ne more biti govora. Pravi pa, da so bile okolišne take, da je zelo verjetno, da je bilo v času zločina njegovo duševno stanje skaljeno in je svoj čin zagrešil v silnem afektu, ki ga ni mogli premagati.

Logo of Slovenska Narodna Organizacija and other organizational details.

IZVRŠEVALNI ODBOR: UPRAVNI ODSEK: Predsednik Vincent Cinkar; podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. V. Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Joka Zavortnik; upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK: Martin Šolencnikar, predsednik, Box 276, Barbours, Ohio; Frances A. Tansher, 2327 E. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Kribanović, 13111 Kensington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovick, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terbell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK: OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa. Anton Šular, Box 104, Gross Kans., na Jugoslaviji. Frank Klug, Box 239, Chisholm, Minn., na sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

KAPADNO OKROŽJE: Nadzorni odbor: Paul Berger, predsednik, 2653 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Kavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitelveni odbor: Predsednik: Frank Alča, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Owen, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Ollip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kora, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. POZORI! — Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki šolajo v glavni uredni, se vrši tako:—

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so naslovni: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvedenega odbora in jednote vobče so naslovni: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI so naslovni: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse priitbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj boljše Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, šigar ušljev je spoveti.

Vsi prisrki na gl. porotni odsek so naj boljše na naslov: Martin Šolencnikar, Box 276, Barbours, Ohio.

Vsi dopisi na drugi spisi, zaznani, ogled, naročeni in ostan vse kaj je v zvezi s glavnim jedotno, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Po pravoreku porotnikov je senat obsodil obtoženca samo radi prepovedane nošnje orožja na 100 Din denarne globe.

Poskušeni samomor. Zagar Karl Prevolec pri Krčevini si je pogнал v samomorilnem namenu kroglo v glavo. Teško ranjenega so prepeljali v bolnišnico, vendar je malo upanja, da okreva.

Nesreča. V Borovnici se je ponesečel Alojzij Vidović, nočni čuvaj pri Kohlju. Padel je po stopnicah in si zlomil roko. Prepeljali so ga v bolnišnico.

RAZNO.

Kako fašisti zmagaujejo. "Giustizia", italijanski delavski list, je podal sledečo sliko fašistične volilne kampanje v Italiji: Dva dni pred volitvami je fašistična organizacija imela sejo. Prečita-

na so bila navodila iz glavnega stana in člani so dobili listo kandidatov, nakar je vodja zabčal članom: "Vsi morate voliti kandidata, ki so na tej listi. Drugih kandidatov ne smete voliti. Naš tajni odbor lahko sledi vsaki glasovnici in poizve za vsakega volilca, ki voli drugače. Kdor ne bo volil predpoidne, bo popolnno prigan na volilke." Na volilni dan so fašisti postavili mizo pred volišča in vsakemu volilcu so dali listo njihovih kandidatov. Kdor je listo odklonil, je bil osuvan in zapeden izpred volišča. Ko so bile volitve končane, so fašistični listi poročali o veliki zmagi...

Ali šolijo nant pravilno pisan in čitat angleško? Narodi si "Slovensko-anglško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Tiskarna S. N. P. J. SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA BELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častilke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNLJSKO DELO PRVE VERSTE.

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

Cvetko Golar:

BELI KONJ

(Dalje.)

Ko sta ostala sama, je rekla žena:

"Kdo bi neki bil? Mlad je še in navidez ni napačen. Le bled je in nekako izgubljen."

"Vrag ga že pozna! Nekakšen stric je, ki bi rad zmotil deklino. Tudi ni iz naših krajev in gotovo ni dosti prida."

"Pa na pol gosposki je bil oblečen, in tudi umazan ni bil. Veš, kaj mislim? Če so črnoloci na svetu, morejo biti zares takšni."

Žena je vprašala pogledala moža, ki je sedel na posteljo.

"Hodi, hodi! Ne bodi nora kot Paničeva Bara! Pa naj bo že tako ali tako, meni se zdi vseeno znan," je končal gospodar in ugasnil luč.

Drugo jutro in naslednje dni ni bilo čudnega tujca nikjer. Izginil je brez sledu in oče Palud je

včasih nalašč postal za hišo ali ob topolih in se oziral po cesti, ali ne bi kje zagledal črne sukne in visoke postave. Tudi Magdica je menda pozabila nanj. Oče je bil prijazen z njo in jo celo neki večer žegavo vprašal po njenem črnolocu.

In teden dni kasneje je bila Magdica sama na njivi. Bog ve, kod so hodile njene misli, ko je nenadoma zašumelo poleg nje, in njen mladi neznanec jo je objel okoli pasu. Zatrepetala je kot prepelica, ki se skriva v kotanji aredi goste pšenice in tišči glavico k zemlji, pa jo nenadoma zgrabijo trde roke. Planila je, a ni mogla in ni vedela, ali naj se poskusi oteti ali naj ostane.

"Kdo ste?"

Njen glas je plaho zadržel in oči so se ji orosile ter zablješčale v mokrem lepem ognju. Tujec jo je naglo izpustil iz objema in se odkril pred njo. Osupnila je. Njegov obraz je bil prijazen in se je smehljaj, in ko jo je pogledal, so jo po vsem telesu sprelete iskre. Skoraj ji je bilo žal,

da je zakričala kot otrok in mudi tujec jo je prijel za roko:

"Ali se me bojiš?"

Stal je pred njo ves pomifen in ko ga je slišala govoriti, se je začudo pomirila. Še zmeraj se je smehljaj, ali nekako posebno, in njej je bilo hudo pri arcu.

"Zakaj se me bojiš?"

"Ne vem," zašepetala in povsila oči. Skoraj bi bila rekla, da se ga ne boji, saj je bil kot vsi ljudje, ali ne, bil je drugačen, bil je, kakor še ni videla enakega.

"Magdica!"

Zopet je osupnila, da se ta trenutek ni znašla; kako je ve za njeno ime? Saj je bil, iz neznanih krajev in še nikoli nista govorila, komaj da sta, se videla oni večer.

"Ali me poznate?"

"Zakaj bi ne poznal lepe Magdice? Videl sem te že zdavnaj, zdavnaj, s teboj sem hodil po polju, igral sem se s teboj in v sanjah sva bila skupaj, preden sem te videl."

Govoril je tiho, skrivnostno, in oči so bile zatopljene in za-

mišljene, kot bi blodile bog ve kje in iskale davnih pozabljenih časov.

"O saj ni res! Še nikoli nisva hodila skupaj, odkod veste za moje ime?"

"Magdica, saj tudi vem, kje spiš."

"O, ti!"

Hotela je biti huda, in ko je videla vroče bleščanje v njegovih očeh, jo je prevzela sladka groza. Obrnila se je, da bi odšla.

"Nikar ne hodi, Magdica," je rekel naglo in ujel njeno desnico.

"Pa mi povejte, kdo ste!"

"Zakaj bi rada vedela? Danes ti ne povem, saj me vidiš!"

Iš oči ji je kanila soiza, a njene ustne so se smehljale. Ozrla se je naokoli, ali ne prihaja mati, in ni vedela, ali bi se je bolj ustrašila ali razveselila.

"Oho, Magdica! In zdaj sem videl tvoje misli; gledaš, kje je mati, in se bojiš, da naju ne bi videla. Ti ljuba deklica!"

"Vi zares vse uganete."

"Ali me nimaš nič rada?" je dejal nenadoma z gorkim glasom. "Zdaj hočem ostati zmeraj blizu tebe in bom oral kot tvoj oče."

"Vi bi orali?" Skoraj se je zasmehljala in se tiho zamislila. — Rekli so ji, naj se ga varuje, ker je bog ve od kod, in da je celo črnololec, ki vse vidi in ve. In zdaj pravi, da bi delal kakor hlapec in jedel črn kruh. Radovedno ga je pogledala in se na glas zasmejala.

"Ali se ti zdi čudno? Jaz bi oral, in ti bi pasla same bele, bele ovčice tam na travniku, kjer rastejo rdeče in bele rože. In sonce bi hodilo nad nama, in črna zemlja bi se valila za plugom. Pogledaj, saj sem močan!"

Objel jo je okoli pasu, vzdignil jo je in avoje ustnice je pritisnil k njenim prsim.

"Pusti me, hudobnež, saj si zares črnololec!"

"Magdica, kdo sem? Črnololec? Mogoče sem res, kaj misliš?"

Magdica se je skoraj prestrašila. — Če je nazadnje res oni mož, ki jezdi na belem konju skozi vasi, kadar se zbira nevihta v oblakih! Ne, ni mogoče! Ta lep, mladi fant ni črnololec! Čakala je, kaj poreče, in si mislila: Ali je zdaj videl moje misli?

"Zaradi tebe bi bil rad črnololec, da bi prišel po te na belem konju in te nesel v beli grad, kjer bi se rada imela."

"Lepo bi bilo," je dejala deklica smehljaje, in njemu je bilo, kot bi ga objemal njen glas in njene oči, ki so tako rošno sijale pod temnimi obrvmi. "Lepo bi bilo, ali ni mogoče," je pristavila zamišljeno.

"Zakaj bi ne bilo mogoče? Ali moraš priti prav na belem konju v beli grad? In če pridem na črnem konju in te peljem v lepo, visoko hišo sredi jablovan in čenjen, kjer je blizu gozdiček samih brez. Ali bi šla z menoj?"

"Pridi pome!"

Veselo je vzkliknila, razprostrla je roke, da bi poletela in objela svojo mlado ljubezen, svoje mlade dni in roso in škrljančke in visoka nebesa.

"Na, vzemi za spomin!"

Stopil je čisto blizu k njej, da se je dotikal njenih las, in ji obesil okoli vratu na zlati verižici zlat srček.

"Ali boš mislila name, Magdica?"

Gorko in milo so sijale njene oči, smehljaj se njen obrazek in vdano mu je pogledala v oči.

"Mislila bom, gospod črnololec," je veselo kliknila. Hipoma se je obrnila in stekla po njivi, po mladi pšenici, ki je z mehkim, svilenim klasjem božala deklico po kolenih.

"Magdica, ali res?"

"Pridi pome, če si tudi črnololec!"

"Bračno, Magdica!"

Šel je na konec njive, kjer je stala voda v široki, zeleni Muri. In ko je bila zarasla z lokvanjem in rumenimi rožami in trstiko ter opasana z jelševjem, mladimi jagnedi in divjim hmelem kot z bujnim, bohotnim vencem, ter se je izgubil za vrhjem.

"Snočkej sem se jokala, kaj sem ne večerjala — Hopsasa, hajsasa, gostovanje smo imeli."

Mlad popotnik je hodil po goricah in veselo popeval. Mahal

je s klobukom in palico, na plečih je imel ograjeno sukno, z blatom oškropjeno. Poškakoval je po ozki kolovozni poti in včasih se je sumljivo opotekel pod grm ali mu je izpodranilo na mokri ilovici.

"Dobro in lepo mi je na svetu, kakor mlademu psu v bolhah!" Poplesaval je kot na domlatkih, kjer so zbrani vsi mlatici, s klasjem za klobuki in z žnjicami v naročju, ker je delo v kraju in je dobra volja gospodinja in so na mizi purani in krapi.

"Črnololec sem, kakor mi je povedala sama Magdica, in dana mi je velika oblast: Delam točo in jezdim belo kobilo."

Vzel je klobuk z glave in palico v naročje.

"Vse nove zdravice naj venkaj gredo, da se bo ališalo gor v Jeruzalem."

Med petjem in razposajenim samogovorom, razgret in moker od znoja in rosnih kapelj, ki so akropile nanj z grmovja in dreves, je dospel na vrh klanca in obstal pred rjavo, zanemarjeno kočjo. Pogledal je, kje so duri, se zagnal vanje, udaril s pestmi, in odprle so se na stečaj, da bi bil skoraj padel v nizko, temno vežo. Ker ni videl nikogar, je sunil v druga vrata, ki so šla z ropotom narazen in stal je v zakajeni, z ilovico potlakani izbi.

"Kje ste, pijanci!" je zakričal in se skušal razgledati v dimu in zatohlem zraku.

Postelja, razmetana in nečedna, je bila prazna, na klopi, pribiti k leseni steni, ni bilo nikogar, ali vseeno je nekdo moral biti v hiši, zakaj ališal je naglo dihanje in šumenje. Stopil je bliže, povzdignil oči in zagledal je na peči dve osebi, ki sta prestrašeni planili narazen. Preden je izpregovoril prijazen pozdrav, je skočila s peči ženska postava v perkalnem robcu in z zaripimi lici ter se oglašala:

"Oh, gospod črnololec, nič kislega mleka nimam, ker je liša—"

"Ti šentana lorbica, ali ne veš? Črnololec pije danes vino. K svatem grem, in drevo bo ples v goricah." Stal je pred njo in je gorel v obličje, in njegov glas je vriskal po hiši.

"Ha, kako se ti pravi, vesela grešnica?"

"Barika sem, kličejo me tudi za Fekonjačo. Tistile je pa Tunej, ki sedi na peči. Pa je malo nor in nič ne sliši in nič ne govori. No, povej, Tunej!"

Dvoje sivih oči je plaho gledalo veselega pajdaša, ki je tako nenadoma vdri k njima, zamajal se je širok klobuk, stlačen na podolgasto glazivo, in usta so zagodla nerazumljive besede.

"Ha, ha, je že prav, pijanec! Le bodi gluha, samo da mi prineseš vina. Dol s peči!"

Potegnil ga je za noge, ki so visele navzdol od razpokanih in z blatom zamazanih pečnicah. Viničar se je upiral, grebel s prsti po zidu, se lovil z rokami, potem se je spustil in padel kot snop pred črnoloca. Ležeč na tleh se je potuhnil in se ni ganil. Fekonjača je sedla na posteljo in potegnila robec nizko na oči. Črnololec je nehote ostrmel, stopil korak proti njemu in se zagrohotal na vse grlo:

"Ha — ha, Tunej, ležiš kakor urh v mlaki! Ti, lepa Barika, zdaj ni čas v posteljo, ali ne vidiš, da umira tvoj prijatelj? Vstani in ga poščegetaj po podplatih!" Fekonjača je stopila k viničarju, ga zmikastila, in ker se je delal mrtvega, ga je začela siloma postavljati na noge. Obstal je sredi izbe, neroden, s povešeno glavo kakor okleščena veja, a zdajci se je zravnal, zakrilil z rokami in zakričal:

"Oh, prijatelj božji, ali jo vidite čarovnico, ki jezdi črnoloca! Črno srajco ima na sebi, z brezovo metlo ga poganja, ogenj pljuje. Obseden sem, obseden!"

Planil je in tiščal v zaprte duri. Fekonjača je stala kot vkopana, tudi črnololec je gledal radoveden starega viničarja, ki je z glavo tolkel ob duri:

"Odprite se, odprite se!"

"Barika, ali je v resnici obmet tvoj Tunej?"

"Oh, šent ve," je vzdihala konjača in je gledala s plašnimi očmi? Bila je razogriava, krita se je odmotala z njenega telesa in ji visela žalostno po licu.

"Hoj, ti kum, ti si cigan, mu ni para! — Kar tiho bodi se ne gani, dokler ti ne ukaza! Ali ne veš, kdo sem?"

Stopil je k njemu in ga zagrabil za pleča, a mahoma mu je viničar izmuznil, odpril ter skočil v vežo:

"Črnololec je prišel za ubogega Boštjana! V hiši je za mizo, in baba ga krmi s jim mlekom."

Izginil je za bradami in z ric se je slišalo zategnjeno šanje:

"Obseden sem!"

"Ha, Barika, ali si ališal? Tvoj viničar govori, pa si reče da je mutast."

Smejal se je črnololec in z selim strmenjem je odpiral keno.

"O, Tunej ni nor, in daleč okoli mu ni enakega. Ali se stikrat zgodi, da je obseden?"

"Ali ne veste? Oni dan je del vašega belega konja, ki se gnal proti Sarju, in še meni je pokazal."

"Ha, ha, kakšen pa je bil? kaj ga nisi zgrabila, Barika?"

"Kako ga bom zgrabila, ko šel kakor huda ura. Topoli se mu priklanjali in zvonovi peli."

(Dalje prihodnjič.)

MEDVLADJE
SOCIALEN ROMAN.
Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

Zvečer sta spet prišla dva delavca k njemu, toda razgovor je bil kratek. Rojnik ni hotel čuti o zahtevah odposlancev. Ko bi delavca vsaj nekoliko odjenjala, bi se dalo kaj govoriti, drugače nikakor ne. A tudi odposlanca sta bila trdna in sta naštevala, kako je drugod. Rojnika pa sta s tem samo razdražila, omeščati ga nista mogla in naposled je trdo, osorno izjavil, da ne more niti najmanj ugoditi, ker bi pomenilo to zanj začetek konca. Delavca nista verjela, smehljala sta se hinavskemu razburjenju tvorničarja in odšla, ne da bi si še kaj prizadevala.

Predno je Rojnik legel je še enkrat premislil ves razvoj te borbe. Delavci se niso nikakor hoteli umakniti, čeprav ni bilo prej nikdar nikakih zahtev, tudi ne tedaj, ko je draginja najhuje pritisnila. Hrane so vendar imeli zdaj že nekaj več in tudi cene niso bile več tako strašne kot prej! Ali ni tedaj nastop delavcev predvsem delo agitatorja? Ali se ne razburjajo strojarji le radi tega, ker jih agitacija dan za dnem gnete kot voljno testo? Saj je že vojna sama dovolj razpalila duhove! Če kdo zdaj še olja priliva v ogenj in slika delavcem stvari, ki so naravnost nemogoče, kaj čuda, če jih zavirajo, če jih potegne za seboj in zbudi v njih sovraštvo, s katerim ni več mogoča trezna beseda!

Jasno je postalo tvorničarju, da mora nemudoma odslavit nevarnega človeka, ki neti ves ta divji odpor. Poprej bi že bil moral napraviti ta korak, ko se strup še ni bil tako široko razpasel! Danes bi ne hodil k njemu s takimi trdimi obrazi in z očmi, polnimi iskrecnega ognja! Delali bi svoje delo in bolje bi bilo zanje in zanj! Toda česar ni napravil doslej, mora storiti zdaj in resno pokazati, da se z njim ni več šaliti in da ga ne bo nihče uklonil z umetnim razburjanjem delavstva.

Takoj ko je drugo jutro vstal, je poiskal v strojnarni moža, ki ga je dolžil vsega tega gibanja, ter mu brez ovinkov povedal, naj si išče dela drugje. Delavec se je izgovarjal, da je zahteval je to, kar so zahtevali vsi in bi tudi brez njega, vendar ni bil kdovekak razburjen. Še svetoval je, naj Rojnik delavstvu ugodil, ker so njegove zahteve popolnoma upravičene.

— Če pa vztrajate pri svojem, — je menil trdno, — vam bo še žal, pa če mene odslovite ali ne! V kratkem bodo govorili delavci!

— Da! — je presekala Rojnik razburjen. — Poklical jih bom k sebi!

Pa že ni bilo več časa. Kakor hitro so zvedeli, da je njihov zaupnik odslavljen, so tudi sami pustili delo in tvorničar je moral v strojnarno, da je rešil, kar bi se bilo gotovo pokvarilo, prepričano nanaglomano samo sebi. Jeza ga je lomila in avitalo se mu je, da bi bil vendar bolje storil, ko bi se udal. Kmalu je videl, da se mu znanci škodoželjno posmehujejo, ne sicer v obraz, temveč za hrbtom, zato ni imel več občutka na domu. Preklicati odslavitve je bilo preteško in prav tako nemogoče popolnoma odnehati. Da bi pa Rojnik razmišljal, kako se bo stavka razvijala in kakšne posledice bo imela zanj, da bi pretehtal vso škodo vsled nenadnega pričetka, zato je bil še vedno prelahkomisen in nič ga ni bolj skrbelo kakor posmeh, o katerem se mu je zdelo, da ga čuje z vseh strani. In kakor mnogokrat, kadar si ni vedel pomagati, tako je storil tudi sedaj. Pustil je vse kakor tepen vojakovodja in zbežal v Gorico, da bi se vsaj ljudem izognil, njih škodoželjnim pogledom in njihovim opazkam. Sicer so šle misli z njim in se mu venomer vsiljevale, vendar se je pri Grudnovki nekoliko razvedril.

Našel je dve gospi, sestri, ki sta bili prišli vabiti Albertino na čajev večer in ki sta čvrtiljali z gospo kakor dve brezskrbni pički. Bili sta Goričanki, toda izmed onih, ki jih je šele vojna dvignila iz množice. Zato ju tudi Rojnik ni poznal. Zadnje čase je rodbina preživevala v Ljubljani, prej pa večji del vojne na Dupleju. V Gorici so bili komaj dobre tri mesece,

in Rojnik sploh ni vedel, da so se bili spoznali z Grudnovimi.

O vsem tem se je tudi razpredel razgovor in Rojnik je kmalu vse vedel, da je starejša sestra zaročena s nekim inženirjem v Ljubljani in da se v kratkem poroči. Mlajša, Zora, lepa temnolaska, živahna kakor plamen, je izbrbljvala kar vse hkrati, ne da bi jo mogla starejša ustaviti.

— Le čakaj, klepetulja! Se bo že maščevalo, boš že še prišla za mano! —

— Nikdar! Zanalasč ne! — je živo ugovarjalo mlado dekle. — Nikdar se ne bom omožila!

— Kar počasi! — je svarila poredno Grudnovka. — Kar počasi, da se ne zarečete! Kesali bi se še kdaj!

Tudi Rojnik se je vmešal v pravdo in duhovito prestrzel besede ter odbijal goste puščice, da je bila sestra vsa zadovoljna z njim, kakor že dolgo ne. Zdelo se ji je, da je spet oni stari zabavni veseljak, ki je navadno v dekliski družbi oživel.

— Gotovo ne greš danes še domov, kaj? — bi rada vedela. — Opraviš imaš, seveda!

Brat ji ni bil ničesar povedal, kaj ga je prignalo v mesto, in bi ji tudi ne bil hvaležen, ko bi še več poizvedovala in mu kvarila dobro voljo, v katero ga je spravil razgovor z živima dekletoma.

— Zvečer pridete k nam, gospod Rojnik! Kakor nalašč! Saj vam ni nadležno? — je hitro porabila priliko mlajša gospiča.

Ali Rojnik se je branil, češ, kako bi mogel v hišo, kjer je pravzaprav popolnoma neznan! Starejša sestra se je takoj oglašila in oporekala in tudi Grudnovka je začela prigovarjati, naj bi šel, ker je nje mož odklonil, vzlic povabilu. Ostati mora pri igovi postelji par kratkih uric, zato se mora tudi ona naglo vrniti. In nikak način ne mara odredi in nekoliko je tudi radovedna, da po pravici pove, ker bo ob tej priliki spoznala ženina!

Rojnik pomišlja, a naposled se vendar uda, na veliko veselje mlajše gospiče.

— Da gotovo pridete! — mu zabičuje ta še pri odhodu. — Sicer vam ne odpustimo več!

— Če sem obljubil, ne prelomim! — zagotavlja mladi mož in čuti, da mu živahno dekle bolj in bolj ugaja. Nekaj mikavnega je v njeni temni polti, nekaj sirenskega v vseh njenih kretnjah! Njena mladost je vsa sveža, v brsteh še in vendar čudo vabljiva in zapeljiva!

Grudnovka je spremila gospičico prav do ulice, brat pa je šel v kuhinjo, da bi zvedel, kaj je z otroci in svakom. Gruđen mu pride sam naproti iz sobe, kjer leži Igo. Sedel je pri njem in spoznal po glasu, da jih je Rojnik prišel obiskat. Še vedno je uraden, ceremoniozen z ono hladnostjo, ki vedno odbija, tudi če hoče pridobivati. Sorodnika pelje v majhen kabinet, v zadnji prostor, ki ga imajo v nadstropju, čisto na voglu hiše, kjer delajo dolge dneve dopusta, da bi si pregnal dolgčas.

Ko sta sedla, je takoj vprašal o obisku pri Slaku, in Rojnik je pripovedoval vse natančno. Sicer ni razkladal svojega mnenja o vseh veljakovih besedah, toda povedati jih skuša vse, da bo svak popolnoma na jasnem. Obenem gleda Gruđen obraz, da bi videl, kako mož sodi, kaj misli.

— Torej je bila najina žrtev zama! — pravi mračni uradnik po dolgem molku, tiše, globlje. Srepro gleda Rojnika, s tesno stisnjenimi ustnicami, od katerih je spodnja pomaknjena za znamenje naprej.

— Tega ni mogoče reči! Moj odhod je bil tak, da mora Slak pomisliti!

— Ne, o popolnem uspehu ni več nikakega dvoma!

— Torej škoda truda? — meni Rojnik pomišljevale.

— Nikakor! — storil sem, kar je bilo treba, pravilno in korektno. Zdaj imam proste roke!

Rojniku pa je takoj neprijetno. Kar govori svak, se mu zdi grotnja proti sestri in tega ne more poslušati. Da bi zasakal govor, vpraša namenoma, kako je otrokoma, in Gruđen se takoj ogreje.

— Res, — pravi naglo, — povedal mi boš, kako se ti zdi Igo!

(Dalje prihodnjič.)

SLUŽBA.

Potrebujem slovensko služnjo v starosti 20 do 30 let, splošna hišna dela in za pomgati v restavrantu. Mora znati vsaj nekoliko angleščine. Pčam 30 do 40 dolarjev ali vako je sposobna kuhanja. Ogšite se na: John Bukovitz, 11 No. 7th Street, St. Louis, Mo. (Adv.)

Domajo meseno klobase

FINEGA OKUSA

Zopet delam in razpošiljam po Ameriki fine klobase. Cena fant. Poštneino prosto.

Dobre žemovega okusa doma klobase kakor so moje in konz vinskoga soka ali mošta je Slov akemu ljudstvu najbolj priljublj "menaja". Ko je to na mizi, tedaj veselje tukaj. Tako dobre klobas kot so moje se le malo kje dobe pri meni. Svetujem vam, plašite in ročite si jih, da se prepričate. Z ročilom pošljite tudi denar. Denar vam vrne ako niste zadovoljni. Pišite na:

JOSEPH LESKOVAR
610—14th St., Racine, Wis.

P. S. Naš zastopnik A. J. Colborn bo obiskal rojake v Milwaukee okolici, vam ga priporočam, da greste na roke z naročili.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebšine. Pošiljamo in se prepričate, da je doma pri nas kuhani vodno le najbolj in najznejši.

Groceries, sladničarjem in v dajalne količine dajmo primeren pust pri vaših naročilih. Pišite v informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Ali vas nateguje KAŠELJ?

Zadovoljeni odjemalci priporočajo

Severa's Cough Balsam.

Idealno zdravilo zoper kašelj: prijetno, uspešno in zanesljivo.

Cena 25 in 50 centov.

Hitro odpomeni zoper akutni prehlad se

Severa's Cold and Grip Tablets.

Cena 50 centov.

Ta dve zdravila so najbolja odpravna v slučajih kašlja, prehlada in hripavosti.

Zahtevajte najprej pri lekarni.

GROZDJE! Kalifornijsko, Newyorško ali Michigansko grozdje sveže in direktno od prekupeca. Poštensva Predno ga kupite drugje, se najprej prepričajte o cenah pri meni.—**JOE SPRINGER,** 3123 W. 19th St., Chicago, Ill. Phone: Beckwood 3857. Ali pa: **JOHN KROSEL,** 1856 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Phone: Canal 0838.